Cemaatle namazda bazı hususlar

Ali Bey: “1- Cemaatle namaza sonradan yetişen bir kimse, imam kıraate başlamışsa Sübhaneke’yi okur mu? 2- Gündüz kılınan namazlarda imam sehven okumayı cehrî yaparsa namaz sahih midir? 3- İmama üçüncü rek’âtte yetişen birisi namazı nasıl tamamlar?”

1- Namazda iftitah tekbirinden hemen sonra iftitah duâsı okumak sünnettir. İftitah duâsı Hanefî ve Hanbelîlerde “Sübhâneke”; Şafiîlerde “İnnî veccehtü…” diye başlayan En’am Sûresi 79. âyeti ile, “İnne salâtî…” diye başlayan En’am Sûresi 162 ve 163. âyetleri; Mâlikîlerde ise hem Sübhâneke, hem de yukarıdaki âyet-i celîlelerdir.

İmam eğer—gizli veya açık—kıraate başlamışsa, cemaatten iftitah duâsını okumamış olanlar imamın kıraatini bitirmesini beklerler. İmam kıraatini bitirir bitirmez kendisi Sübhâneke’yi okur ve imama rükûda yetişir. Sübhâneke’yi okuduğu takdirde eğer imama rükû’da yetişemeyeceğini anlarsa artık bu duâyı okumaz, imama rükûda yetişir; bu durumda bu duâ kendisinden sâkıt olur.

İmam rükû’dan doğrulmadan rükû’ya yetişen birisi o rek’âti imamla birlikte kılmış sayılır. Eğer rükû’dan sonra imama uymuş ise, o rek’âti kılmamış sayılır ve kılmadığı rek’âti imam selâm verdikten sonra kalkar ve kazâ eder. Kazâ ederken, o rek’âtte duâ ve kıraat olarak ne okuması gerekiyor idiyse okur. Meselâ iftitah duâsı olan Sübhâneke’yi, Fâtihâ’yı ve zamm-ı sûreyi okur.

Birinci rek’ât kılındıktan sonra imama yetişen birisi; eğer imamın kıraatinden fırsat bulabilirse kendi iftitah duâsını bu rek’ât içinde bir ara okur. Ama imam kıraattayken okumamalıdır. Çünkü imam kıraat yaparken cemaatin susması, yani bir şey okumaması vâciptir. Sünneti yapmak için vâcibi terk etmemelidir. Bu kişi Sübhâneke’yi bir de imam selâm verdikten sonra, kılmadığı birinci rek’âtin kazâsını yaparken okur. Çünkü bu durumda, imamın selâmından sonra kendisi kazâ yapmaktadır; kazâ esnasında, kılmadığı rek’âtte ne okuması gerekiyor idiyse okur. Binâenaleyh, daha önce Sübhâneke’yi okudum diye bu defa terk etme yoluna

gitmemelidir. Okumaz ise sünnet sevabından mahrum kalmış olmakla berâber, namazı sahihtir.

2- Cemaatle kılınması halinde sabah namazında, akşam ve yatsı namazlarının ilk iki rek'âtlerinde, teravih ve vitir namazlarının her rek'âtinde, Bayram ve Cuma namazlarında imamın Fâtiha ve zamm-ı sûreyi açıktan okuması vâciptir. Öğle ve ikindi namazlarının her rek'âtinde, akşam ve yatsı namazının ise üç ve dördüncü rek'âtlerinde kıraati gizli okumak vâciptir. Cemaatle kılınan kazâ namazları için de hüküm aynıdır. Öğle ve ikindi namazlarının kazâsı gizli kıraatle kılınır; sabah, akşam ve yatsı namazlarının kazâsı açık kıraatle kılınır.

Tek başına kılınan sabah, akşam ve yatsı namazlarında ise kişi dilerse açıktan okur, dilerse gizli okur.

İmam gizli okuması gereken yerde açıktan, açıktan okuması gereken yerde gizli okuması durumunda sehiv secdesi yapar.

Öğle ve ikindi namazlarında unutularak Fâtiha'nın çoğu açıktan okunsa, kalan kısmı gizli okunur. Açıktan okunması gereken namazlarda imam gizli okumaya başlasa, hatırladığı anda yeniden Fâtihâ'yı açıktan okur. Ancak meselâ sabah namazında yanılarak Fâtihâ'nın tamamını gizli okumuş olsa, artık Fâtihâ'yı okumaz; zamm-ı sûreyi açıktan okur. Bütün bu durumlarda sehiv secdesi yapar; namazı inşaallah sahihtir.

3- Üçüncü rek'âtte imama uyan bir kimse, namazın ilk iki rek'âtine yetişememiş demektir. Bu kimse imam selâm verince kalkar; birinci ve ikinci rek'âtleri, bu rek'âtlerde okunması gereken ne varsa okuyarak kazâ eder. Üç veya dört rek'âtli bir namazın son rek'âtinde imama uyan bir kimse ise; imam selâm verdikten sonra kalkar, birinci rek'âti kazâ eder, oturur, et-Tahiyyâtü duâsını okur; sonra kalkar, diğer rek'âti kılar, iki rek'ât kalmış ise iki rek'âti peş peşe kılar, oturur, et-Tahiyyâtü'yü, Salavât ve duâları okuyarak selâm verir. Meselâ akşam namazının üçüncü rek'âtinde imama uyan bir kişi, imam selâm verdikten sonra kalkar, birinci rek'âti içinde okuması gereken duâ ve sûreleri okuyarak kazâ eder, rükû ve secdeden sonra vâcip olan birinci oturuşunu yapar, bu oturuşta yalnızca et-Tahiyyâtü'yü okur ve kalkar; ikinci rek'âti de içinde okunması gereken kıraati okuyarak kazâ eder, sonra farz olan son oturuşunu yapar, selâm verir. Bu durumda ilk oturuşu imamla zorunlu olarak yapar; iki oturuşu da kendisi birincisini vâcip olarak, ikincisini de son oturuş olduğundan farz olarak yapmak sûretiyle üç oturuşta bulunmuş olmaktadır. Çünkü namazda ikinci rek'âtten sonra oturuş yapmak vâciptir; son oturuş ise farzdır. Oturuşlarını, imamla kılmaya başladığı rek'âtten başlayarak

hesap eder ve yapar.